

Aktuárská studia nemají mít za cíl přípravu na speciální činnosti v životní pojišťovně. Mají mít za cíl poskytnout pro praktickou činnost vědeckou bázi, kterou je základní vzdělání v matematice, statistických metodách, pojistné matematice a národním hospodářství.

Erling Sverdrup ([23])

Reservy pojistného životních pojištění buďte pro platné smlouvy vypočteny každého roku znalcem dle matematických zásad.

Pojišťovací regulativ z 5. 3. 1896

Úvodní část

1. Úvod

Vydáním podkladového materiálu *Insurance - Issues paper* ([3]) v roce 1999 byla zahájena dodnes trvající příprava vydání mezinárodního účetního standardu pro pojistné smlouvy. Průběh přípravy lze periodizovat jak vyložíme. V roce 2002 Výbor pro mezinárodní účetní standardy (*International Accounting Standards Board*) konstatoval, že předpokládaný termín vydání standardu nebude dodržen, a rozdělil přípravu na dvě fáze. Ještě byl vydán koncept [4].

Fáze I byla zakončena vydáním mezinárodního standardu pro účetní výkaznictví *IFRS 4 Pojistné smlouvy* v roce 2004 ([7]).

Výchozím dokumentem pro druhou fázi je diskusní materiál *Předběžné názory na pojistné smlouvy* ([5]) vydaný 2007. Zatímco zásady doporučené v [3] vycházejí z jednotné účetní koncepce, představuje [5] *pragmatický přístup*, což je patrně jediná cesta jak k vydání účetního standardu dospět. V současné době IASB zpracovává došlé připomínky (viz též podkapitulu 9.4).

Z hlediska pojistné matematiky lze způsob účtování, který těmto reformním krokům předcházal, charakterizovat jako *obežřetnost v početních podkladech*. Obežřetnost oceňování je dávnou zásadou účetnictví, a proto i obsahem současné reformy jsou moderní přístupy k této zásadě. Období přípravy standardu zachycené v [3], [4] lze stručně označit jako *směřování k fér hodnotě*.

Současná reforma účetnictví pojišťoven a nová metodika sledování jejich *solventnosti* spolu úzce souvisejí. Společně vytvářejí potřebu vhodných matematických metod. S ohledem na matematické modelování je psán tento učební text. *Model* je zjednodušený popis procesu užívaný k vyjádření nebo vysvětlení skutečnosti. Literatura věnovaná finanční analýze pojišťoven obsahuje dva způsoby užívání matematiky. Jeden spočívá v kvalifikované verbální diskusi rozličných aspektů tématu s elementárními numerickými ilustracemi. Druhý směr zpravidla nezachází ve slovních komentářích do přílišných podrobností, ale rozvíjí matematický model objasňující základní vztahy mezi veličinami, které jsou předmětem rozboru.

Jednou ze zásad modelování je *princip úspornosti*. Pro účel, který lze splnit jednodušším modelem, není vhodné volit složitější. Naším účelem je výuka. Budeme proto užívat při výkladu modely přiměřeně jednoduché.

V dalším stručně pojednáme i o účetnictví US GAAP (generally accepted accounting principles), jehož vlivné standardy jsou označovány SFAS. V současnosti probíhá sblížení IFRS a SFAS.

Obsah podkapitol 7.2, 8.2 a 9.2 je součástí plnění výzkumného záměru MSM 0021620839 financovaného MŠMT.

Na závěr tohoto úvodu bych chtěl vzpomenout svého učitele Josefa Fialu, dlouholetého profesora účetnictví při studiu pojistné techniky na Českém vysokém učení technickém, který působil na matematicko-fyzikální fakultě UK do roku 1955.